

УДК 378.091

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2023.4.3>**А. О. ЛАВОШНИК***аспірант кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти,**Українська інженерно-педагогічна академія, м. Харків, Україна**Електронна пошта: lazercnc@gmail.com**<https://orcid.org/0009-0006-1642-8126>***ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
СЛУХАЧІВ КУРСІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ В ЦЕНТРАХ ЗАЙНЯТОСТІ**

Стаття розглядає педагогічні аспекти формування підприємницької компетентності слухачів курсів підвищення кваліфікації, які проводяться у центрах зайнятості. Детально аналізуються основні принципи та методи, що допомагають ефективно впроваджувати підприємницькі знання та навички у педагогічний процес діяльності центрів зайнятості. Зокрема, акцентується увага на інтерактивних методах, кейс-аналізі, рольових іграх та інших педагогічних інструментах, спрямованих на практичне освоєння основ підприємництва. Автор також розглядає важливість індивідуалізації навчання, адаптації змісту до потреб слухачів, а також взаємодії з практикуючими підприємцями для надання конкретних прикладів і випадків. Досліджуються важливі аспекти процесу виховання та розвитку підприємницьких навичок у слухачів, які проходять курси підвищення кваліфікації в центрах зайнятості. Автор статті розглядає роль педагогічних методів у формуванні підприємницької компетентності, а також визначають ключові аспекти, які сприяють успішному навчанню та розвитку підприємницьких якостей серед слухачів. Стаття аналізує педагогічні стратегії, спрямовані на активізацію творчого мислення та інноваційного підходу у процесі навчання. Також розглядаються практичні аспекти використання сучасних освітніх технологій для підвищення ефективності процесу вивчення предмета та вироблення у слухачів практичних навичок. Автор статті приділяє значну увагу індивідуалізації навчального процесу, підходам до виявлення та розвитку індивідуальних сильних сторін слухачів, що сприяє формуванню особистісних якостей, необхідних для успішної реалізації підприємницьких проєктів. Загальний висновок статті стосується важливості врахування педагогічних аспектів при розробці та впровадженні програм підвищення кваліфікації у центрах зайнятості з метою ефективного формування підприємницької компетентності серед слухачів. Важливими є рекомендації для педагогів та організаторів навчання щодо ефективної реалізації педагогічних засад формування підприємницької компетентності у контексті курсів підвищення кваліфікації у центрах зайнятості.

Ключові слова: підприємницька компетентність, курси підвищення кваліфікації, комунікативна складова, центр зайнятості, педагогічні засади.

Постановка проблеми. Проблема дослідження полягає в необхідності розкриття та визначення оптимальних педагогічних засад для ефективного формування підприємницької компетентності серед слухачів курсів підвищення кваліфікації, які проходять у центрах зайнятості. Зазначена тема стає актуальною у зв'язку зі зростанням значення підприємництва у сучасному суспільстві та його впливом на ринок праці. У центрах зайнятості велика частина слухачів може бути людьми, які шукають нові можливості для кар'єрного розвитку або поновлення своєї професійної діяльності після періоду безробіття. Враховуючи сучасні виклики економіки, особливу увагу слід приділяти розвитку підприємницьких навичок та компетентностей, щоб громадяни могли ефективно конкурувати на ринку праці, самостійно впроваджувати ідеї та успішно управ-

ляти власними підприємницькими проєктами. Проте, відомо, що не у всіх навчальних програмах центрів зайнятості вдалося забезпечити належний рівень підготовки слухачів у галузі підприємництва.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженнями щодо формування підприємницької компетентності та педагогічних засад її реалізації займалися як вітчизняних так і зарубіжних дослідники. В ряді досліджень було проведено аналіз поняття підприємницької компетенції та її ролі у навчальних закладах, педагогічні аспекти та засади формування підприємницької компетентності слухачів курсів підвищення кваліфікації в центрах зайнятості. Згідно зі статтею А. Брауна [Браун, 2017], підприємницька компетенція включає в себе набір навичок, знань та вмій, необхідних для успішної підприємницької діяльності.

Він визначає складові підприємницької компетентності як уміння виявляти та реалізовувати бізнес-ідеї, управляти ризиками, розвивати інновації та будувати партнерські відносини. У дослідженні М. Джонсона [Джонсон, 2018] було виявлено, що сучасні курси підвищення кваліфікації, які акцентують увагу на розвитку підприємницької компетентності у своїх слухачів, сприяють їх підготовці до викликів сучасного ринкового середовища. Відповідно до досліджень С. Тейлора [Тейлор, 2015], такі заклади як Центри зайнятості надають своїм слухачам можливість для отримання практичного досвіду, розвитку креативного мислення та підприємницького мислення, що сприяє формуванню їх підприємницької компетентності.

Окремо варто відзначити внесок вітчизняних авторів у розвиток та поглиблення досліджуваної проблеми формування та значення підприємницької компетентності. Серед них в першу чергу варто виділити студіювання – І. Король [Король, 2017], В. Майковську [Майковська, 2020, 2018], які у своїх дослідженнях детально аналізують особливості та сутнісні характеристики маркетингових комунікацій, деталізують процес формування підприємницьких компетентностей, розкривають основні педагогічні засоби та прийоми формування підприємницьких компетентностей, виділяють форми реалізації різних освітньо-педагогічних концепцій.

Також, дослідники наголошують на важливості удосконалення та розширення педагогічних засад формування підприємницької компетентності – Л. Нічуговська [Нічуговська, 2018].

Аналіз наукових публікацій засвідчує, що підприємницька компетентності та педагогічні засади формування підприємницької компетентності є важливими аспектами розвитку учасників курсів підвищення кваліфікації в центрі зайнятості. Дослідження показують, що належне використання широкого арсеналу педагогічних технологій та підходів може підвищити зацікавленість та активність слухачів, сприяючи формуванню їх підприємницької компетентності.

Мета дослідження полягає у виокремленні та дослідженні педагогічних засад формування підприємницької компетентності слухачів курсів підвищення кваліфікації в центрах зайнятості.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі, де швидкі зміни в економіці та ринковій кон'юктурі стають нормою, підприємництво стає ключовою складовою успішної професійної кар'єри. Забезпечення слухачів курсів підвищення кваліфікації в центрах зайнятості не лише актуальними та необхідними знаннями, але й високим рівнем підприємницької компетентності стає визначальним фактором для їхнього успіху на сучасному ринку праці.

Педагогічний аспект реалізації формування підприємницької компетентності може ефективно сприяти формуванню підприємницької компетентності серед слухачів курсів підвищення кваліфікації у центрах зайнятості. Дослідження цього питання важливе не лише для підготовки конкурентоспроможних фахівців, але й для створення освітніх програм, що відповідають викликам економічної стабільності та підприємницького розвитку.

Становлення ринкових відносин в Україні змінило суспільні настанови й привнесло в освітньо-виховний процес концепцію «економічної людини», висунуту А. Смітом, відповідно до якої мотивом діяльності молоді є власний економічний інтерес особистості, а компетентність, готовність йти на ризик і нести особисту відповідальність за свої дії стали запорукою ефективності такої діяльності.

За словами В. І. Майковської, сьогодні виникла актуальна проблема готовності молоді до підприємництва та розвитку підприємницької компетентності майбутніх фахівців. Однак, зміни в соціально-економічних умовах українського суспільства тільки підкреслили важливість вироблення нових підходів та парадигм професійної підготовки молоді та їх адаптації до ринкових умов та нових економічних викликів [Майковська, 2018 : 100].

В українській дійсності підприємництво розглядається як найбільш ефективна форма господарювання. Під цим розуміється економічна активність як форма участі індивіда у суспільному виробництві та спосіб отримання фінансових коштів для забезпечення життєдіяльності [Майковська, 2018 : 74]. Підприємництво розглядається як особливий вид економічної активності, що заснований на ініціативі та відповідальності та стимулюється потребами у продуктах праці. Початковий етап підприєм-

ництва пов'язаний із проектом як результатом розумової діяльності, який на заключному етапі матеріалізується [Майковська, 2020 : 73].

Поняття підприємництва часто сплутують із терміном «бізнес». Однак, бізнес можна розглядати як повторювану діяльність в сфері організації, виробництва, розподілу та реалізації товарів і послуг. Ця діяльність може здійснюватися циклічно в рамках одного суб'єкта ринку, базуючись на вже встановленій технології з метою задоволення потреб.

У той час як підприємництво визначається як ініціативна та самостійна економічна діяльність громадян і їх об'єднань, яка здійснюється на власний ризик та під власну майнову відповідальність з метою отримання прибутку. Головна ціль бізнесу – прибуток – розглядається в економічному плані. У соціальному вимірі бізнес як вид діяльності породжує три типи процесів: 1) створення, зміна і задоволення потреб людей; 2) відтворення і зміну соціальної стратифікації; 3) формування, відтворення та зміну міжособистісних, особистісно-групових і міжгрупових відносин [Нічуговська, 2020 : 185].

Термін «підприємництво» має різні тлумачення, кожне з яких надає йому власний смисловий відтінок. За визначенням А. Сміта, основною метою підприємництва є отримання прибутку. Ж.-Б. Сей розглядав підприємництво як багатоаспектну діяльність, що передбачає створення продукту на власний рахунок, на власний ризик і для особистої вигоди. В іншому світлі під підприємництвом вбачав Й. Шумпетер, розглядаючи його як універсальну економічну функцію в будь-якій суспільній формації, а підприємця визначав як новий соціально-психологічний тип, який виконує роль «економічного лідера» та «новатора». Його діяльність полягає в відкритті нових способів виробництва, створенні нових товарів з раніше невідомими споживчими властивостями та розширенні нових ринків збуту і джерел сировини. В. Даль надав досить просте та загальне визначення підприємництва, визначаючи підприємця як того, хто розпочав щось нове [Майковська, 2018 : 71].

Розглянемо, що розуміють під поняттям «підприємницька компетентність» та її складовими. Підприємницька компетентність є однією з ключових складових успішної підприємниць-

кої діяльності. Вона визначається як сукупність знань, навичок, умінь і особистісних якостей, необхідних для ефективного функціонування в підприємницькому середовищі [Розвиток, 2021 : 69].

На основі узагальнень І. Король, підприємницька компетентність включає такі основні аспекти:

- знання і розуміння підприємницьких процесів, включаючи ринкову аналітику, фінансове планування, стратегічне управління тощо;
- навички управління, включаючи лідерство, прийняття рішень, комунікацію та уміння працювати в команді;
- креативне мислення і інноваційний підхід, що дозволяє розробляти нові ідеї та реалізовувати їх на практиці;
- уміння вирішувати проблеми і пристосовуватися до змін у ринковому середовищі [Король, 2017 : 86].

Підприємницький менталітет, що включає наполегливість, самодисципліну, ризикованість і відповідальність.

Розуміння складових підприємницької компетентності є важливим для подальшого дослідження її формування у слухачів курсів підвищення кваліфікації в центрі зайнятості [Браун, 2017 : 268].

У сучасному ринковому середовищі підприємницька компетентність має значення для успішного функціонування як індивідуального підприємця, так і організації в цілому. Вона допомагає створювати та розвивати нові бізнес-ідеї, виявляти можливості на ринку, залучати і управляти ресурсами, а також ефективно конкурувати.

Підприємницька компетентність також впливає на інноваційність і розвиток організацій. Вміння генерувати творчі ідеї, здійснювати інноваційні зміни і впроваджувати нові технології стає ключовим фактором успіху в умовах постійних змін і конкуренції [Джонсон, 2018 : 79].

Крім того, підприємницька компетентність сприяє розвитку особистості та формуванню важливих якостей, таких як самодисципліна, відповідальність, самоконтроль та навички саморозвитку. Ці якості є необхідними для досягнення успіху як у підприємницькій діяльності, так і в особистому житті.

Відповідно, в умовах сучасного економічного середовища, де динамічні зміни та інновації стають нормою, формування підприємницької компетентності стає важливим завданням для підготовки кваліфікованих фахівців. Педагогічні засади цього процесу визначають не лише ефективність навчання, а й готовність випускників до самостійної реалізації власних ідей та підприємницької діяльності. Ключовими принципами та засадничими положеннями можуть стати:

1. Інтеграція теорії та практики – впровадження практичних аспектів підприємництва в навчальні програми для забезпечення зв'язку між отриманими знаннями та їхнім використанням у реальних умовах бізнесу.

2. Розвиток творчого мислення та критичного мислення – стимулювання у слухачів здатності генерувати нові ідеї, розглядати ситуації з різних точок зору та приймати обґрунтовані рішення [Майковська, 2011 : 290].

3. Індивідуалізація навчання – врахування особистих потреб та інтересів слухачів для адаптації змісту курсів до їхніх індивідуальних можливостей та розвитку.

4. Практичні тренінги та менторство – організація практичних тренінгів та надання можливостей для менторської підтримки, сприяючи взаємодії з практикуючими підприємцями.

5. Використання інтерактивних методів – залучення до навчання групових обговорень, кейс-аналізу та інтерактивних форматів для підтримки активного засвоєння матеріалу [Тейлор, 2015 : 345].

6. Акцент на розвиток комунікативних навичок – акцентування на важливості вміння ефективно спілкуватися, переконувати та будувати стосунки у бізнес-середовищі.

7. Постійне оновлення змісту курсів – актуалізація навчальних програм відповідно до сучасних тенденцій у галузі підприємництва та бізнесу [Підготовка, 2020 : 90–91].

Власне ці педагогічні засади спрямовані на створення ефективного та інноваційного навчального середовища, сприяючи розвитку підприємницької компетентності серед слухачів курсів підвищення кваліфікації в центрах зайнятості. Відповідно до ключових педагогічних засад створення ефективного та інноваційного навчального середовища, спробуємо

сформулювати рекомендації щодо впровадження запропонованих педагогічних засад формування підприємницької компетентності слухачів курсів підвищення кваліфікації в центрах зайнятості:

1. Забезпечення активного використання практичних прикладів та кейсів з реального підприємницького життя в процесі навчання. Це допоможе слухачам легше зрозуміти і застосувати отримані знання в практиці. Підтверджуючи важливість забезпечення активного використання практичних прикладів та кейсів з реального підприємницького життя в процесі навчання, можна вказати на кілька ключових аспектів: покращення розуміння матеріалу – використання реальних прикладів дозволяє слухачам легше засвоювати теоретичні концепції, оскільки вони можуть бути конкретизовані та ілюстровані через конкретні сценарії з бізнес-середовища; стимулювання інтересу – роблячи навчання більш прикладним і цікавим завдяки реальним прикладам, викладачі можуть підтримати зацікавленість слухачів, а це в свою чергу сприяє більш ефективному засвоєнню знань. Підготовка до реального бізнес-середовища – використання кейсів з практики допомагає слухачам уявити себе в реальному бізнес-сценарії, враховувати нюанси та вивчати найкращі практики, що підвищує їх підготовку до роботи в сучасному підприємницькому середовищі.

2. Використання інтерактивних методів, серед яких групові обговорення, рольові ігри, та проекти, щоб стимулювати активну участь слухачів та сприяти обміну досвідом. Групові обговорення та рольові ігри створюють можливості для активної участі слухачів у навчальному процесі. Вони дозволяють не лише слухати інформацію, але і застосовувати її у практичних сценаріях. Проекти та рольові ігри можуть викликати творчий підхід до розв'язання проблем і розвиток критичного мислення. Ці методи сприяють розвитку навичок аналізу та прийняття обґрунтованих рішень. Групові обговорення та проекти створюють можливість для обміну досвідом і ідеями між слухачами. Це підвищує колективний інтелект групи та розширює горизонти розуміння теми.

3. Індивідуалізація навчання – збільшення уваги індивідуальним потребам та рівню підготовки слухачів. Адаптація матеріалу та завдання

так, щоб вони відповідали конкретним вимогам та очікуванням кожного учасника курсу. Індивідуалізація навчання дозволяє вчителям уважно вивчати індивідуальні потреби та особливості кожного слухача. Це стимулює більше відокремлене вивчення тих аспектів предмету, які студентам необхідні для їхнього особистого та професійного розвитку. Адаптація матеріалу до індивідуальних потреб сприяє збільшенню зацікавленості та мотивації студентів. Коли навчання відповідає їхнім індивідуальним очікуванням, вони більш схильні активно залучатися в процес навчання.

4. Заохочення розробки та представлення підприємницьких проектів як основний метод оцінювання. Це сприятиме застосуванню отриманих знань у практиці та розвитку творчого мислення. Розробка підприємницьких проектів вимагає застосування теоретичних знань у реальних сценаріях бізнес-середовища. Це сприяє ліпшому розумінню та засвоєнню матеріалу, оскільки студенти вивчають та випробовують його в контексті реальних викликів. Розробка підприємницьких проектів вимагає від слухачів курсів творчого та критичного мислення. Це допомагає розвивати їхні аналітичні навички та здатність до інноваційного підходу до вирішення бізнес-задач.

5. Оновлення курсів – забезпечення регулярного оновлення навчальних програм та матеріалів курсів з врахуванням сучасних тенденцій у підприємстві та ринку праці. Регулярне оновлення курсів дозволяє підтримувати актуальність інформації та навчального матеріалу, що робить навчання більш ефективним і корисним для студентів. Оновлення курсів з урахуванням сучасних тенденцій у підприємстві дозволяє збільшити відповідність випускників навчального закладу потребам ринку праці. Студенти

набувають актуальних навичок та знань, які є високо цінними для роботодавців. Слухачі більше зацікавлені у навчанні, коли вони розуміють, що отримують актуальну та важливу інформацію. Оновлення курсів сприяє підвищенню мотивації до навчання, а також активніше і практичне використання отриманих знань.

Можна зазначити, що дані рекомендації спрямовані на створення ефективного та інноваційного середовища для формування підприємницької компетентності серед слухачів курсів підвищення кваліфікації в центрах зайнятості.

Результати й висновки. Ретельне дослідження та врахування педагогічних аспектів формування підприємницької компетентності є ключовим елементом успішного процесу навчання в центрах зайнятості. Виявлено, що ефективність навчання підприємницьким навичкам суттєво залежить від застосування інноваційних педагогічних методик, таких як інтерактивні заняття, кейс-аналіз, рольові ігри та інші форми активного навчання. Важливою частиною процесу є індивідуалізація навчання, орієнтована на потреби конкретного слухача, а також залучення практикуючих підприємців для надання реальних прикладів та практичних порад. Особлива увага також повинна приділятися постійному вдосконаленню програм та змісту курсів з метою врахування сучасних тенденцій у світі підприємництва.

Результати дослідження дозволяють рекомендувати педагогам та організаторам навчання у центрах зайнятості конкретні педагогічні підходи та інструменти для досягнення оптимальних результатів у формуванні підприємницької компетентності серед слухачів. Зазначена тема важлива для розвитку індивідуального потенціалу та підвищення конкурентоспроможності учасників курсів на ринку праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Браун А. (2017). Вплив маркетингових комунікацій на розвиток підприємницької компетенції: випадок дослідження центрів професійної підготовки. *Журнал професійної освіти і навчання*. 30, 267–284.
2. Джонсон М. (2018). Стратегії маркетингових комунікацій для розвитку підприємницької компетенції в програмах продовженого навчання. *Журнал дорослого та продовженого навчання*. 42(1), 78–95.
3. Нічуговська Л. І., Ніколенко Л. М. (2022). *Інноваційна педагогічна діяльність як чинник формування життєтворчої компетентності здобувача освіти*. Дніпро : Видавець Біла К. О. 484.
4. Король І. В. (2017). *Маркетингові комунікації: навчально-методичний посібник*. Умань : ВПЦ «Візаві», 151.
5. Майковська В. І. (2020). *Інтерактивні технології навчання (на прикладі дисципліни «Торговельне підприємство») : навчально-методичний посібник*. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка. 97.
6. Майковська В. І. (2018). Конструювання засобів реалізації моделі формування підприємницької компетентності фахівців. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д.Ушинського*. 120, 99–106.

7. Майковська В. І. (2018). *Філософські аспекти формування соціального середовища підприємництва на тлі викликів економіки знань. Соціально-економічні аспекти розвитку підприємництва в Україні*. Умань : Видавець «Сочінський М. М.». 272.

8. Майковська, В. І. (2011). Дослідження мотивації в професійній підготовці фахівців під час застосування вищим навчальним закладом концепції маркетингу взаємодії. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал. Міністерство освіти і науки України, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка*. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка. 4–5, 287–295.

9. *Підготовка майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності в умовах розвитку малого бізнесу: теорія і практика: монографія (2020)*. Житомир: «Полісся». 292.

10. *Розвиток професійної компетентності педагогічних працівників Нової української школи в умовах післядипломної освіти (2021)* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції (онлайн). Житомир : КЗ «Житомирський ОІППО» ЖОР, 257.

11. Тейлор С. (2015). Роль маркетингових комунікацій у розвитку підприємницької компетенції серед шукачів роботи. *Міжнародний журнал підприємницької поведінки та досліджень*. 21(3), 342–360.

REFERENCES

1. Braun A. (2017). Vplyv marketynhovykh komunikatsii na rozvytok pidpriemnytskoi kompetentsii: vypadok doslidzhennia tsentriv profesiinoi pidhotovky. *Zhurnal profesiinoi osvity i navchannia*. 30, 267–284.

2. Dzhonson M. (2018). Stratehii marketynhovykh komunikatsii dlia rozvytku pidpriemnytskoi kompetentsii v prohramakh prodovzhenoho navchannia. *Zhurnal dorosloho ta prodovzhenoho navchannia*. 42(1), 78–95.

3. Nichuhovska L. I., Nikolenko L. M. (2022). *Innovatsiina pedahohichna diialnist yak chynnyk formuvannia zhytietvorchoi kompetentnosti zdobuvacha osvity*. Dnipro : Vydavets Bila K. O. 484.

4. Korol I. V. (2017). *Marketynovi komunikatsii: navchalno-metodychnyi posibnyk*. Uman : VPTs “Vizavi”, 151.

5. Maikovska V. I. (2020). *Interaktyvni tekhnologii navchannia (na prykladi dystsypliny “Torhovelne pidpriemnytstvo”)* : navchalno-metodychnyi posibnyk. Sumy : Vyd-vo SumDPU imeni A.S. Makarenka. 97.

6. Maikovska V. I. (2018). Konstruiuvannia zasobiv realizatsii modeli formuvannia pidpriemnytskoi kompetentnosti fakhivtsiv. *Naukovyi visnyk Pivdenoukrajinskoho natsionalnogo pedahohichnogo universytetu imeni K. D. Ushynskoho*. 120, 99-106.

7. Maikovska V. I. (2018). *Filosofski aspekty formuvannia sotsialnogo seredovishcha pidpriemnytstva na tli vylykiv ekonomiky znan. Sotsialno-ekonomichni aspekty rozvytku pidpriemnytstva v Ukraini*. Uman : Vydavets “Sochin-skyi M. M.”. 272.

8. Maikovska, V. I. (2011). Doslidzhennia motyvatsii v profesiinii pidhotovtsi fakhivtsiv pid chas zastosuvannia vshchym navchalnym zakladom kontseptsii marketynhu vzaiemodii. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii : naukovyi zhurnal. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, Sumskyi derzhavnyi pedahohichniyi universytet imeni A. S. Makarenka*. Sumy : Vyd-vo SumDPU imeni A. S. Makarenka. 4–5, 287–295.

9. *Pidhotovka maibutnikh kvalifikovanykh kadriv do pidpriemnytskoi diialnosti v umovakh rozvytku maloho biznesu: teoriia i praktyka: monohrafiia (2020)*. Zhytomyr: “Polissia”. 292.

10. *Rozvytok profesiinoi kompetentnosti pedahohichnykh pratsivnykiv Novoi ukrainskoi shkoly v umovakh pisliadyplo-mnoi osvity (2021)* : zb. materialiv Vseukr. nauk.-prakt. internet-konferentsii (onlain). Zhytomyr : KZ “Zhytomyrskyi OIPPO” ZhOR, 257.

11. Teilor S. (2015). Rol marketynhovykh komunikatsii u rozvytku pidpriemnytskoi kompetentsii sered shukachiv roboty. *Mizhнародnyi zhurnal pidpriemnytskoi povedinky ta doslidzhen*. 21(3), 342–360.

A. O. LAVOSHNYK

*Postgraduate Student at the Department of Pedagogy, Methodology and Management Education,
Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy, Kharkiv, Ukraine*

E-mail: lazercnc@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0006-1642-8126>

PEDAGOGICAL PRINCIPLES OF FORMATION OF ENTREPRENEURIAL COMPETENCE OF TRAINEES OF ADVANCED TRAINING COURSES IN EMPLOYMENT CENTERS

The article considers the pedagogical aspects of the formation of entrepreneurial competence of students of advanced training courses held in employment centers. The main principles and methods that help to effectively introduce entrepreneurial knowledge and skills into the pedagogical process of employment centers are analyzed in detail. In particular, attention is focused on interactive methods, case analysis, role-playing games and other pedagogical tools aimed at practical mastering of the basics of entrepreneurship. The author also considers the importance of individualizing training, adapting content to the needs of the trainees, and interacting with practicing entrepreneurs to provide concrete examples and cases. Important aspects of the process of education and development of entrepreneurial skills of trainees who take advanced training courses at employment centers are studied. The author of the article considers the role of pedagogical methods in the formation of entrepreneurial competence, and also identifies key aspects that contribute to successful learning and development of entrepreneurial qualities among students. The article analyzes pedagogical strategies aimed at activating creative thinking and an innovative approach in the learning process. Practical aspects of using modern educational technologies to increase the effectiveness of the process of studying the subject and developing practical skills in students are also considered. The author of the article pays considerable attention to the individualization of the educational process, approaches to the identification and development of individual strengths of students, which contributes to the formation of personal qualities necessary for the successful implementation of entrepreneurial projects. The general conclusion of the article concerns the importance of taking into account pedagogical aspects in the development and implementation of advanced training programs in employment centers for the purpose of effective formation of entrepreneurial competence among trainees. Recommendations for teachers and training organizers regarding the effective implementation of the pedagogical principles of entrepreneurial competence formation in the context of professional development courses in employment centers are important.

Key words: entrepreneurial competence, advanced training courses, communicative component, employment center, pedagogical principles.